

PETŐFI IRODALMI MÚZEUM

Önarckép álarcokban

Kiállításkatalógus

Önarckép álarcokban

**A Petőfi Irodalmi Múzeum
Arany János-kiállításának katalógusa**

Főszerkesztő: Vaderna Gábor

Önarckép álarcokban – A Petőfi Irodalmi Múzeum Arany János-kiállításának katalógusa

Főszerkesztő / Chief Editor: Vaderna Gábor

Szerkesztők / Editors: Kalla Zsuzsa, Kaszap-Asztalos Emese, Sidó Anna

A kötet szerzői / Authors: Eplényi Anna, Gábori Kovács József, Géra Eleonóra, Kalla Zsuzsa, Kaszap-Asztalos Emese, Keszeg Anna, Kovács Ida, Mázi Béla, Prőhle Gergely, Rózsafalvi Zsuzsanna, Sidó Anna, Tarjányi Eszter, Vaderna Gábor

Szakmai lektor / Consultant: Veszprémi Nóra

Angol fordítás / Translation into English: Bob Dent, Lukács Ágota, Rácz Katalin

Olvasószerkesztő / Copy editor: Török Dalma

Fotók / Photos: Belicza László, Berényi Zsuzsa, Devich Réka, Gál Csaba, Makrai Péter, Mester Tibor, Soltész Vince, Szelényi Károly, Tóth Zsuzsanna

A borítón / On the cover: Brückner János *Arany János* című portréja (2017)

Külön köszönet / Special thanks to: Czifra Mariann, E. Csorba Csilla, Kovács Ida, Lukács Ágota, Szilágyi Judit, Zeke Zsuzsanna

ISBN 978-615-5517-38-9

© Petőfi Irodalmi Múzeum, a szerkesztők és a szerzők

Felelős kiadó / Publisher: Prőhle Gergely főigazgató

A katalógust tervezte / Catalogue design:

Graphasel Design Studio

Betűtípus: Basis Grotesque Pro

Nyomdai munkák / Printing press: Keskeny és Társai 2001 Kft.

Önarckép álarcokban – Arany János-emlékkiállítás

Petőfi Irodalmi Múzeum, 2017. május – 2019. június

A kiállítás koncepcióját kidolgozta és a kiállítást rendezte / Exhibition curators:

Kalla Zsuzsa, Kaszap-Asztalos Emese, Sidó Anna

Tudományos szakértők / Scientific experts:

Tarjányi Eszter, E. Csorba Csilla

Látványterv és arculat / Exhibition and image design:

Mihalkov György

Kiállításgrafika / Graphic design:

Csordás Zoltán

Szervezés, koordináció / Exhibition coordination:

H. Bagó Ilona, Zeke Zsuzsanna

Angol változat / Translation into English:

Bob Dent, Gulyás Gabriella, Lukács Ágota, Rácz Katalin

Szöveggondozás / Copy editor:

Sulyok Bernadett

Kivitelezés / Installation:

Batári Attila, Dabasi András, Erdős Judit, Gyürky László, Kemény Gyula, H. Kocsis Annamária és az Arkasz Kft.

Restaurátor / Restaurator:

Mijatovits Zorka

Kiállítási informatika / Informatic department:

Badak Ferenc, Nagy Attila

Interaktív számítógépes pontok, kreatív technológia, szoftvertervezés, grafika /

Interactive parts:

Huszár Dániel, Mezei Ildikó, Samu Bence, Sik Eduard, Tóth Ádám

Médiamunkák / Media:

Hegy Katalin, Ruszthi Zsolt

A kiállítás létrehozásában közreműködtek / Assistants to the curators:

Babus Antal, Benedek Anna, Czékmány Anna, Kemény Aranka, Kovács Ida, Lukács Ágota, Nagy Réka Anna, Nagyvári Ildikó, Parragi Márta, Sipos Ferenc, Szathmári Árpád, Szilágyi Judit

A műtárgyak kölcsönzéséért köszönettel tartozunk az alábbi intézményeknek /

We would like to express our thanks to the following institutions for lending their artworks:

Budapesti Történeti Múzeum – Kiscelli Múzeum / Budapest History Museum – Kiscell Museum

Déri Múzeum / Déri Museum, Debrecen

Érseki Vagyonkezelő Központ, Eger / Roman Catholic Archdiocese of Eger

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár / Metropolitan Ervin Szabó Library, Budapest

Hansági Múzeum / Hanság Museum, Mosonmagyaróvár

Herman Ottó Múzeum / Ottó Herman Museum, Miskolc

Magyar Nemzeti Múzeum / Hungarian National Museum, Budapest

Magyar Tudományos Akadémia / Hungarian Academy of Sciences, Budapest

Nagykőrösi Arany János Kulturális Központ / Arany János Cultural Center, Nagykőrös

Országos Széchényi Könyvtár / National Széchényi Library, Budapest

Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria / Museum of Fine Arts –

Hungarian National Gallery, Budapest

Tartalom

Bevezetés

- 8 Prőhle Gergely
Nem üvegházi növény
- 11 Vadera Gábor
A modern Arany

Katalógus: Önarcképek, álarcok

Kalla Zsuzsa, Kaszap-Asztalos Emese, Sidó Anna

- 21 **Az emlékkiállítás műfaja: a felidézés, az emlékeztetés, az emlékezetben tartás helye (K.Zs.)**
- 37 **Bevezető tér (K.Zs.)**
- 55 **Az emlékkiállítás (K.Zs.)**
- 61 *Nagyszalonta – Debrecen (1817–1840)*
- 83 *Nagyszalonta (1840–1849)*
- 105 *Nagykőrös (1850–1860)*
- 133 *Pest-Buda – Budapest (1861–1882)*
- 165 **A karakterpár teremrészek (K-A.E. – S.A.)**
- 171 *Toldi – Bolond Istók*
- 185 *Ágnes asszony – Attila*
- 197 *A bárdköltő – Akakij Akakievics*
- 211 *Vojtina – Tamburás öreg úr*
- 229 **Kivezetés (K-A.E. – S.A.)**

Archívumok: Arany János és a közgyűjtemények

- 240 Mázi Béla
Az Akadémiai Könyvtár kézirtattárának Arany János-gyűjteménye
- 252 Rózsafalvi Zsuzsa
Az Országos Széchényi Könyvtárban található Arany János-kéziratokról

- 260 Keszeg Anna
Arany János közgyűjteményi utóélete
Az Arany János emlékmúzeumok Nagyszalontán és Nagykőrösön
- 276 Kalla Zsuzsa
Az élet valódi birtoklása
A Petőfi Irodalmi Múzeum 1957-es Arany emlékkiállítása

Tanulmányok: Város és művészet

- 310 Tarjányi Eszter
Önarckép az álnév fölött
Arany János életében utoljára megjelent verse, és annak szerzője:
Hajnal Péter
- 316 Géra Eleonóra
„Aki kedvetlenül nézi a fejlődő főváros visszás jelenségeit”
„A magyar nagyvárosi költészet úttörője”
- 334 Eplényi Anna
A Margitsziget tájrajza
Tájtörténeti interpretáció Arany János Margitsziget-térképvázlatához
- 350 Gábori Kovács József
Arany János, a hivatalnok
- 366 Kaszap-Asztalos Emese
A „Gráciák mosdatlan gyermeke”
Arany János és a karikatúra
- 388 Kovács Ida
Ferenczytől Izsóig
Arany János és a szobrászat
- 420 Sidó Anna
„Elevenebbek a létezőeknél”
Toldi ábrázolásának kezdetei a hazai szobrászatban
- 440 *Summary*
- 444 *Képek jegyzéke*
- 446 *Személynévmutató*